

Materiały do poznania rozmieszczenia chrząszczy
(Coleoptera) Zachodniej Polski.
Część 8. Scarabaeidae: Melolonthinae i Sericinae.*

Contributions to the knowledge on beetles distribution
in Western Poland.

Part 8. Scarabaeidae: Melolonthinae and Sericinae.

Marek BUNALSKI¹, Marek PRZEWOŹNY², Rafał RUTA³,
Paweł SIENKIEWICZ¹, Roman WĄSALA¹

¹ Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska UP, ul. Dąbrowskiego 159,
60-594 Poznań; bunalski@up.poznan.pl

² Zakład Zoologii Systematycznej, Wydział Biologii UAM, ul. Umultowska 89,
61-614 Poznań; hygrotus@amu.edu.pl

³ Katedra Bioróżnorodności i Taksonomii Ewolucyjnej, Wydział Nauk Biologicznych
UWr, ul. Przybyszewskiego 63/77, 51-148 Wrocław; scirtes@biol.uni.wroc.pl

ABSTRACT: Faunistic data from field observations conducted in Western Poland during the last several dozen years has been presented. They cover 5 species of the subfamily Melolonthinae and 3 of the subfamily Sericinae. The information was completed with historical material from Poznań collections, not published earlier.

KEY WORDS: Coleoptera, Scarabaeoidea, Scarabaeidae, Melolonthinae, Sericinae, W. Poland, faunistic, new data.

Wstęp

Podrodziny Melolonthinae i Sericinae, zaliczane do grupy „Scarabaeidae pleurosticti”, są do siebie zbliżone morfologicznie i bionomicznie.

* Druk pracy dofinansowany przez UP w Poznaniu w ramach problemu badawczego nr 508-615-00

Podobieństwa te są na tyle duże, iż przez długi czas zaliczano je do jednego taksonu, nierzadko traktowanego jako odrębna rodzina Melolonthidae (BARAUD 1992, BUNALSKI 1999). Podrodziny te nie doczekały się do tej pory całościowego opracowania, dlatego informacje dotyczące ich rozmieszczenia w zachodniej części kraju rozrzucone są po licznych pracach o charakterze faunistycznym. Dane opublikowane do roku 1980, a zamieszczone w „Katalogu Fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) należałoby uzupełnić o informacje podane w późniejszych publikacjach: BUNALSKI 1993, 1996, 1999, 2003a, 2003b; BYK 1999, 2012; GUTOWSKI i RUTA 2004; PRZEWOŹNY 2013; RUTA 2007, 2009a, 2009b; RUTA i MELKE 2002.

Cel i metody

Celem poniższego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania przedstawicieli omawianych podrodziny na obszarze Polski Zachodniej oraz wzbogacenie ich o elementy środowiskowe. Informacje pochodzą z badań autorów oraz obserwacji terenowych prowadzonych na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat. Wykorzystano również niepublikowane do tej pory materiały historyczne przechowywane w Poznaniu. Dla wskazania źródła pochodzenia danych zastosowano następujące oznaczenia: [MB] – Marek BUNALSKI, [MP] – Marek PRZEWOŹNY, [RR] – Rafał RUTA. O ile nie zaznaczono inaczej osoby te są również bezpośrednimi obserwatorami.

W opracowaniu wykorzystano także materiały zebrane przez inne osoby, które oznaczono w tekście następującymi skrótami: A.G. – Al GROSSE; A.Ł. – Antoni ŁĘSZCZAK; A.M. – Andrzej MELKE; A.P. – Arkadiusz POKOJOWCZYK; A.R. – Andrzej RAJ; A.S. – Andrzej SZMYT; B.B.-S. – Beata BOROWIAK-SOBKOWIAK; B.L. – Lech BOROWIEC; E.B. – Edward BARANIAK; G.D. – Grzegorz DRYJSKI; H.P. – H. POLKOWSKA; H.Z. – H. ZAKRZEWSKI; J.G. – Jerzy M. GUTOWSKI; J.K. – Jerzy KACZMAREK; J.N. – Janusz NOWACKI; K.D. – Krzysztof DZIURLA; K.L. – Krzysztof LUBECKI; K.Ł. – K. ŁAWNICZAK; K.W. – Wojciech KUBERSKI; K.Ż. – Katarzyna ŻUK; L.B. – Lech BUCHHOLZ; M.P. – Maciej PABISIAK; P.M. – P. MROWIŃSKI; P.S. – Paweł STACHOWIAK; P.T. – Paweł TRZCIŃSKI; P.W. – Piotr WYSOKI; R.L. – Rosław LEWANDOWSKI; R.W. – Roman WAŚALA; S.A. – Stefan ALWIN; S.K. – Stefan KÉLER; S.P. – Paweł SIENKIEWICZ; T.Ż. – Tomasz ŻUK; W.K. – Wojciech KUBASIK; W.Ś. – Wojciech ŚLIWA.

Wszystkim osobom nie będącym autorami niniejszego opracowania pragniemy w tym miejscu podziękować.

Układ systematyczny i nazewnictwo taksonów przyjęto za trzecim tomem „Katalogu chrząszczy Palearktyki” (LÖBL i SMETANA 2006), a nazewnictwo i zakres regionów zoogeograficznych za „Katalogiem Fauny Polski”.

Wyniki

Zgromadzono informacje dotyczące rozmieszczenia 5 gatunków z podrodziny Melolonthinae i 3 z podrodziny Sericinae.

Melolonthinae

Amphimallon ruficorne (FABRICIUS, 1775)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU23 Łukowo (=Łukowo b. Obornik), 22 VI 1941, 1♂, leg. A.G. [MB].

Jeden z najrzadziej obserwowanych w naszym kraju przedstawicieli rodzaju *Amphimallon*. Współczesne stanowiska gatunku zlokalizowane są głównie w południowej części kraju. Stanowisko w Łukowie traktować należy jako historyczne, wskazuje jednak na możliwość odnalezienia gatunku w północno-zachodniej części Polski.

Amphimallon solstitiale solstitiale (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: VV54 Mszczuj, 29 VII 2009, 1 ex., leg. R.W., samolówka świetlna [MB].

Pojezierze Pomorskie: VU54 Czelin: 24 VI 2009 (2♂), 2-4 VII 2009 (3♂), 9 VII 2010 (1♂), 17 VII 2010 (2♂), 28 VII 2010 (1♂1♀), 5 VII 2013 (4♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; VU63 Kaleńsko: 1 VII 2008 (1♀), 7 VII 2009 (1♀), 29 VI 2010 (1♂), 17 VII 2011 (1♂), 26 VI 2011 (2♂), 14 VIII 2011 (1♀), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; VV72 Szczecin, Wały Chrobrego (=Stettin, Hakenterr.), VII 1936, 1 ex. [MB]; WU67 Głusko, 10-27 VII 2014 (4♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; XV02 Kłomino, 15 VII 2009 (1♂), tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; XV24 Czarne, VI 1989, 2♂, leg. M.A., młodnik sosnowy [MB]; XV41 Kujanki, 29 VI 1997, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BC93 Kalisz, 13 VI 1983, licznie, leg. A.M. [MB]; BD99 Bydgoszcz, 8 VII 1926, 1 ex., leg. S.K., teren P.I.N.R. [MB]; idem, VI 1986, 2 exx., leg. A.M. [MB]; CC01 Brzeziny, VI 1988, licznie, leg. A.M. [MB]; CD73 Kulin, 11 VII 1951, 2 exx., leg.

S.A., do światła [MB]; WT06 Krosno Odrzańskie env., 5 VIII 1955, 1 ex., leg. K.W. [MB]; WT13 Nowogród Bobrzański, 17 VII 1982, 1♂, leg. P.S. [MB]; WT35 Zielona Góra, 12 VII 1979, 1 ex., leg. K.L. [MB]; WT95 L-ctwo Krzyżowiec, 27 VI 1975, 1♂, leg. L.B., dąbrowa, wieczorem, w locie [MB]; WU32 Zawarcie: 30 V 2009 (1♂), 3 VI 2009 (9 exx.), 15-16 VII 2009 (13 exx.), 27-30 VII 2009 (5♂), 4 VIII 2009 (5♂), 8 VIII 2009 (1♂), 29 VI 2010 (1♂), 10-11 VII 2010 (2♀19♂), 18 VII 2010 (2♂), 27-28 VII 2010 (2♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; WU43 Krobielewko: 10 VII 2010 (1♂2♀), 15 VII 2010 (1♂), 8 VII 2011 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; WU45 Stare Kurowo: 6 VI 2008 (1♂), 12 VI 2008 (1♂), 17 VI 2008 (3♂), 29 VI 2008 (1♂), 2 VII 2008 (3♂), 20 VII 2008 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; WU72 Chalin, 8-10 VII 2011, 2♂, leg. R.L., do światła [MB]; XT19 Dębno, 29 VII 2002, 1♀, leg. W.K., do światła [MB]; XT21 Pobiel, 25 VI 2001, 1 ex., leg. K.Ż. [RR]; XT28 Żabinko, 27 VI 1973, 3 exx., leg. A.S. [MB]; XT29 Komorniki: 5 VI 2011 (1♂), 12 VII 2010 (2♂1♀), leg. W.K., samolówka świetlna [MB]; XT36 Międzychód: 9 VIII 2008 (1♀), 5 VII 2009 (1♂1♀), 9 VII 2009 (1♀), 9 VIII 2009 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; XT56 Mchy, 23-24 VI 2002, 5 exx., leg. J.K., przy plebani w locie [MB, MP]; idem: 30 VII 2002 (1♀), 6 VI 2003 (1♀), leg. J.K. [MP]; XT61 Ruda Milicka: 25 VII – 8 VIII 1989 (1 ex.), 17-27 VII 1991 (1 ex.), leg. B.L. [RR]; idem, 24 VII 2001, 1 ex., leg. K.Ż. [RR]; XT76 Jarocin, 17 VIII 1985, 1♀, mieszany las grądowy, na drodze [MB]; XU02 Szamotuły, 8 VII 2012, 1♀, na ulicy [MB]; XU03 Sycyn Dolny: 7 VII 1991(1♂), 29 VI 1992 (3♂), do światła [MB]; XU04 Obrzycko, 18 VII 1986 (1♂), leg. J.K., do światła [MB]; idem: 7 VII 1988 (1♀), 13 VII 1988 (1♀), leg. J.K., na lipie w parku [MB]; XU13 Sycyn Dolny, 30 VII 2009, 1♂3♀, na drodze pod lasem [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 25 VI 2006 (2♀), 5 VI 2007 (1♂1♀), 1 VII 2008 (5♂), 6 VII 2008 (5♂4♀), 1 VII 2009 (1♂), 8 VII 2009 (2♂1♀), 13 VII 2009 (5♂), 23 VII 2009 (1♂), 27 VII 2009 (2♂3♀), 30 VII 2009 (1♂), 6 VIII 2009 (1♂1♀), 28 VII 2010 (1♀), 31 V 2011 (1♀), 14-16 VI 2011 (6♂2♀), 21 VI 2011 (1♂1♀), 30 VI – 2 VII 2012 (2♀), ogród UP, samolówka świetlna [MB]; XU20 Poznań-Dębina: 26 VI 1985 (1♂), 7 VII 1985 (1♂1♀), 16 VII 1985 (ok. 800 exx.), hałdy piasku porośnięte trawami, wieczorem, w locie i na roślinach [MB]; idem, 29 VII 1985, 1♀, rankiem, na drodze [MB]; XU20 Poznań-Junikowo, 5 VII 1985, 1♀, rankiem na ulicy [MB]; XU21 Poznań-Wola (=Posen, Bölckehorst), 3 VII 1941, 1 ex., leg. H.Z. [MB];

XU21 jez. Kierskie (=Ketscher See), 13 VII 1941, 1 ex. [MB]; XU21 Poznań-Golecin, 3 VII 1982, 1♀, las sosnowy, na drodze [MB]; XU21 Przeźmierowo, 12 IV – 6 VI 1983, 2 exx., leg. L.B., wyhodowano z larw wykopanych z piaszczystej zadarnionej gleby na lotnisku [MB]; XU30 Poznań-Wilda, 30 V 1985, 1 ex., leg. A.S., przy domu [MB]; XU30 Poznań-Rataje, os. „Czecha”: VII 1996 (1♀), 11 VI 1997 (2♀), 4 VI 1997 (1♀), 12 VI 1997 (6♂), 17 VI 1999 (2♂1♀), 3 VII 2001 (1♂) [MP]; XU42 Zielonka, 20 VII 1976, 1♂, leg. J.G. [MB]; YT05 Brudzew, 27 VI 2011, 2♂, leg. M.P., skraj lasu, samolówka świetlna [MB].

Dolny Śląsk: XS46 Wrocław, VI 1990, 2 exx., leg. B.L., na ul. Reja [RR].

Najpospolitszy i najszerzej rozmieszczony w Polsce przedstawiciel swego rodzaju. Zasiedla stanowiska odkryte i nasłonecznione, o glebach piaszczystych lub żwirowych. Larwy żerują na korzeniach różnych roślin, głównie traw. Mogą wyrządzać poważne szkody na zieleńcach oraz w uprawach rolniczych i leśnych.

Melolontha (Melolontha) hippocastani hippocastani FABRICIUS, 1801

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WT95 L-ctwo Krzyżowiec: 20 VI 2013 (2♂), 24 VI 2013 (1♂1♀), oddz. 98 [MP].

Gatunek leśny, częściej występujący we wschodniej i centralnej części Polski. Larwy żerują na korzeniach różnych roślin, również młodych drzew, wyrządzając nierzadko poważne szkody w uprawach leśnych. Na zachodzie rzadki i bardzo lokalny. Jego współczesne obserwacje w tej części kraju pochodzą z kwaśnej dąbrowy trzcinnikowej.

Melolontha (Melolontha) melolontha (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: CF56 Jastarnia, 15-30 VI 1991, 3♂, leg. J.N., samolówka świetlna [MB]; WA94 Jarosławiec 18 VI 1986, 2 exx., poligon, martwe na plaży [MB]; idem, 22 VI 1986, 4 exx., wyrzucone na brzeg przez morze [MB]; idem, 26 VI 1986, 3♂4♀, poligon, wydmy i plaża [MB]; WV09 Niechorze, 9 V 1989, 2♂, leg. J.N., samolówka świetlna [MB]; idem, 7 VII 1989, 1♂, wydma, do światła [MB].

Pojezierze Pomorskie: VV60 Gryfino, 12 V 2011, 2♂, leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; XU19 Piła vic., „Bagno Dolaszewskie”, 9 V 2000, 1 ex. [RR]; XV24 Czarne, VI 1989, 1♀, leg. H.P. [MB]; XV30 Czajcze, 27 V 1980, 1♂2♀, leg. L.B., tereny leśne, wieczorem, w locie [MB]; XV30 Krajenka vic., 21 V 1999, 4 exx., na dębie [RR]; XV41 Kujanki, 7 VII 1997, 1 ex. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC04 Florentyna, 5 VI 1984, 6 exx., leg. A.M. [MB]; CD11 Skulsk, 2 V 1998, 1♂, leg. P.A. [MP]; VU63 Kaleńsko: 30 IV 2009 (1♂), 13 V 2010 (1♂), 21 V 2010 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka świetlna [MB]; VU81 Świniary, 10 V 1981, 2♂1♀, leg. K.L., nad jeziorem, w locie [MB]; VU82 Słońsk, 9 V 2013, 1♂, leg. R.W., stacja pomp, samołówka świetlna [MB]; VU91 Ośno Lubuskie vic., 30 V 2011, 1♂, dąbrowa stokowa, do światła [MB]; WU43 Krobielewko: 3 V 2010 (4♂1♀), 22 V 2010 (6♂), 4 VI 2010 (1♂), 10 V 2012 (1♂), leg. R. W., tereny leśne, samołówka świetlna [MB]; WU72 Chalin, 21 V 2011, 2♂, leg. R.L., do światła [MB]; idem, 4 VII 2012, 1♀, do światła [MP]; WU83 Chrzypsko, 17 V 1986, 3♂, leg. J.K., na dębach nad jez. Wielkim [MB]; XT09 Jeziorki, 17 V 1987, licznie, leg. A.S., do światła, ok. 24.00 [MB]; XT29 Puszczykowo, 20 V 1987, 1♂, leg. P.S. [MB]; XT38 rez. „Krajkowo”, 8 V 1983, 1♂, leg. L.B., do światła [MB]; XT39 Gądkki (=Gondeck Kr. Schrim), 28 V 1942, 1 ex., las [MB]; XT56 Mchy, 17 V 2003, 2♂3♀, leg. J.K. [MP]; XT73 L-ctwo Jasne Pole, 15 V 1989, 2 exx., leg. A.M. [MB]; XT84 Koryta (=Steinfeld Kr. Krotoschin), 1 VI 1944, 2 exx., leg. A.G. [MB]; XU02 Szamotuły, 6 V 2013, 1♂, na ulicy [MB]; idem 22 IV 2014, 1♂, rankiem na ulicy [MB]; XU03 Sycyn Dolny, 7 V 1993, 1♂, do światła [MB]; idem, 27 IV 2009, 1♀, z liści tarniny, *Prunus spinosa* [MB]; XU10 Otorowo, 6 V 1997, 3♂4♀, leg. G.G. [MP]; XU12 Pamiątkowo, 5 V 2012, 1♂, skraj sadu, do światła [MB]; XU13 Sycyn Dolny, 9 V 2013 (1♀), 22 V 2014 (1♀), tereny leśne, otrząsanie z drzew i krzewów [MB]; XU19 Piła-Gładyszewo, 2 V 1998, 2 exx. [RR]; XU20 Poznań-Ogrody, 9 V 2012, 1♂, ogród UP, samołówka świetlna [MB]; XU21 Kiekrz (=Ketsch), 22 VI 1941, 1 ex. [MB]; XU30 Poznań, 18 V 1974, 2 exx., leg. L.B. [MB]; XU30 Poznań-Darzybór, 12 V 1969, 4 exx., leg. A.S. [MB]; XU42 Poznań-Morasko, 15 V 1986, 8 exx., leg. J.N., rez. „Meteoryt”, samołówka świetlna [MB]; XU43 Łopuchowo, V 1976, 2 exx., leg. A.S. [MB]; XU53 Jabłkowo: 27 IV 2007 (1♀), 20 V 2007 (1♂1♀) [MP]; XU58 Osiek n/Notecią, 28 V 1929, 1 ex., leg. S.K. [MB]; XV80 Wojnowo, 20 V 1986, 2 exx., leg. A.M. [MB]; YT04 Gołuchów: 10 VI 1982 (1 ex.), 29 V 1988 (3 exx.), leg. A.M. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: XS38 Oborniki Śląskie: 29 IV 2000 (1 ex.), 4 V 2001 (1 ex.), leg. K.Ż. [RR].

Sudety Zachodnie: WS52 Miłków, 15 VI 1991, 1♂, leg. A.R., na głogu [MB].

Najpospolitszy i najszerszej rozmieszczony w Europie przedstawiciel chrząszczy. Larwy żerują na korzeniach różnych roślin, również drzew

i krzewów, wyrządzając nierzadko poważne szkody w uprawach rolniczych i leśnych. Zasadlają różne typy gleb, za wyjątkiem bardzo wilgotnych. Postacie dorosłe bywają licznie obserwowane na drzewach i krzewach liściastych, chętnie również przylatują do światła.

Polyphylla (Polyphylla) fullo fullo (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: CF46 Jastarnia, 21 VII 1991, 1♂, leg. J.N., wydma, samolówka świetlna [MB]; WA71 Łazy, 15 VII 1987, 1♂, leg. P.W., na wydmach [MB]; XA67 Łeba, 27 VII 1991, 1♀, leg. L.B., wydma szara, wieczorem [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC09 Konin, 1973, 1♂, leg. P.A. [MP]; XT28 Żabienko: 10 VII 1973 (3♂), 6 VII 1979 (2♂), leg. A.S., do światła [MB]; idem, VIII 2007, 1♂, leg. A.L., wydma śródładowa, wieczorem [MB]; XT58 Płaczki, 23 VII 1972, 1 ex., leg. A.S. [MB]; XT92 Ostrów Wlkp. vic., 2009, 1♀, leg. T.Ż. [MP]; XU04 leśn. Chrząstkowo, 15 VII 1985, 1♂, leg. K.Ł. [MB]; XU09 Pokrzywnica (=Krumfliess Kr. Posen), 19 VII 1944, 1♀ [MB]; XU20 Poznań-Wilda (=Zoo Posen), 30 VII 1941, 1 ex., ul. Zwierzyniecka [MB]; XU30 Poznań-Centrum (=Posen, Wilhelmstr.), 15 VII 1941, 1 ex., al. Marcinkowskiego [MB]; XU30 Poznań-Główna (=Posen-Oststadt), 1 IX 1941, 1 ex. [MB]; XU30 Poznań-Miłostowo, 18 VII 1965, 1♀, leg. A.S., os. Warszawskie, do światła [MB]; XU32 Bolechowo, 3 VII 1975, 1♀, leg. P.S., do światła [MB]; XU42 Zielonka, 25 VI 1979, 1♂, leg. K.D. [MB]; XU91 Skorzęcín env., 5 VIII 1985, 1♂, leg. A.M., martwy na drodze [MB].

Gatunek ciepłolubny, występujący głównie na stanowiskach wydmych. Larwy żerują na korzeniach różnych roślin. Postacie dorosłe pojawiają się na krótko i pędzą zmierzchowy tryb życia. W Wielkopolsce obserwowane są stosunkowo rzadko.

Sericinae

Maladera (Maladera) holosericea (SCOPOLI, 1772)

Pojezierze Pomorskie: VU45 Stary Kostrzynek: 20 IV – 14 V 2009 (3 exx.), 14 V – 4 VI 2009 (1 ex.), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU54 Gozdowice: 20 IV – 15 V 2009 (34 exx.), 7 VII 2009 (2 exx.), 1 IX 2009 (6 exx.), 6 X 2009 (2♀), leg. S.P., murawa ostnicowa, w pułapki ziemne [MB]; VU54 Czelin: 9 V 2011 (1♂), 2 IX

2011 (1♂), 20 IV 2012 (2♂), leg. R.W., samołówka świetlna [MB]; VU63 Kaleńsko, 26 V 2011, 1♂, leg. R.W., tereny leśne, samołówka świetlna [MB]; WU78 Człopa vic., 16 V 2009, 2 exx., żwirownia [RR]; XA70 L-ctwo Róg, 24 V 1991, 1♂, leg. S.P., las, w pułapce na szeliniaki [MB]; XU19 Dolaszewo vic., 9 V 2000, 2 exx. [RR].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: BC04 Kalisz vic., „Odrapanki”, 20 II 1990, 1 ex., leg. A.M. [MB]; BD99 Bydgoszcz, 18 V 1926, 1 ex., leg. S.K., teren P.I.N.R. [MB]; CC38 Koło: 5 V 1986 (1 ex.), 12 VII 1988 (1 ex.), droga za wałem [MB]; CC38 Dąbrowice: 7 V 1985 (1 ex.), 13-14 V 1985 (4 exx.), leg. J.N., las mieszany suchy, do światła [MB]; CC41 Sieradz, 21 IV 1985, 2 exx., leg. A.M. [MB]; CD55 Miszek, 16 VI 1976, 1 ex., leg. J.G. [MB]; VU71 Owczary: 20 IV – 14 V 2009 (27 exx.), 15 V – 4 VI 2009 (3♀), 1 IX 2009 (1♀), 6 X 2009 (7 exx.), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU71 Łaski Lubuskie: 20 IV – 14 V 2009 (2 exx.), 15 V – 4 VI 2009 (3 exx.), 7 VII 2009 (4♀), 1 IX 2009 (5 exx.), 6 X 2009 (4 exx.), 2 XI 2009 (1♀), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU71 rez. Pamięcin: 20 IV – 14 V 2009 (5 exx.), 7 VII 2009 (1 ex.), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU82 Słońsk, 9 V 2013 (3♂), leg. R.W., stacja pomp, samołówka świetlna [MB]; WU72 Chalin, 26-28 VIII 2011, 1♂, leg. R.L., do światła [MB]; XT29 Komorniki, 4 V 2002, 1♂, leg. W.K., samołówka świetlna [MB]; XT36 Międzychód, 3 V 2008, 1♂, leg. R.L., samołówka świetlna [MB]; XT38 Rogalin, 24 IV 1999, 1♀ [MP]; XU03 Sycyn Dolny: 29 V 1991 (1♀), 12 VIII 1992 (2♂), 22 IX 1992 (1♂1♀), 11 VI 1993 (1 ex.), 6-12 VIII 1993 (1♂), 20-25 IV 1997 (1♂), 1-3 VI 1997 (5 exx.), 15-20 VII 1997 (1♀), 8 V 1999 (2♀), 22 IV 2000 (2♂), 17 IV 2004 (6 exx.), 17 VII 2013 (2♀), 22 VII 2014 (2♂), suche nieużytki na polanie śródleśnej [MB]; idem: 14-17 IV 2009 (1♂), 27-30 IV 2009 (2♂), 1-3 V 2009 (4♂), 23 VI 2013 (1♂), uprawa leśna [MB]; XU05 Pianówka, 19 IV 2008, 2 exx., kserotermy [RR]; XU13 Sycyn Dolny, 3 V 2004, 3♂ [MP]; XU20 Poznań-Ogrody: 22 V 2007 (4♂), 24 IV 2009 (1♂), 26 V 2009 (1♂), 21 V 2010 (1♂), 27-29 IV 2011 (6♂), 19 V 2011 (4♂), 10 V 2012 (10♂), 22 V 2014 (5♂), ogród UP, samołówka świetlna [MB]; XU20 Poznań-Grunwald, 27 IV 2004, 1♂, pętla tramwajowa przy ul. Budziszyskiej [MP]; XU21 Poznań-Sołacz, 26 X 1984, 1♂, leg. K.K., w locie nad uprawami [MB]; idem, 28 III 1989, 1 ex., leg. P.S., na ulicy [MB]; idem, 18 VI 2007, 1♀, leg. B.B.-S., na ulicy [MB]; XU30 Poznań-Miłostowo, VII 1972, 4 exx., leg. A.S., oś. Warszawskie [MB]; XU30 Poznań-Rataje, os. „Czecha”, 24 V 1998, 1♂,

leg. P.A. [MP]; XU31 Poznań-Karolin, 6 IX 2007, 1 ♀, leg. W.K. [MB]; XU31 Poznań-Winogrody, 22 IV 2002, 1 ♂ [MP]; YT05 Brudzew, 27 VIII 2011, 1 ♂, leg. M.P., skraj lasu, samolówka świetlna [MB].

Gatunek związany z glebami lekkimi, gdzie lokalnie spotykany jest dosyć często. Postacie dorosłe, a zwłaszcza samice, niechętnie latają, stąd częściej obserwowane bywają w pułapkach ziemnych. Larwy ryzofagiczne, żerują na korzeniach traw i roślin zielnych.

Omaloplia (Omaloplia) nigromarginata (HERBST, 1786)

Pojezierze Pomorskie: VU45 Cedynia, 7 VII 2009, 3 exx., leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU45 Stary Kostrzynek, 7 VII 2009, 6 exx., leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU54 Gozdowice: 15 V – 4 VI 2009 (1 ♂ 10 ♀), 7 VII 2009 (18 exx.), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: VU71 Owczary, 7 VII 2009, 4 exx., leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU71 Łaski Lubuskie, 7 VII 2009, 2 exx., leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB].

Górny Śląsk: CB70 Żarki-Letnisko, 1 VII 2001, 1 ex., leg. G.D. [MB].

Gatunek ciepłolubny, spotykany lokalnie na murawach kserotermicznych (BUNALSKI 1996, 1999). Postacie dorosłe pojawiają się na krótko i niechętnie odlatują od miejsc rozwoju. Larwy żerują na korzeniach roślin zielnych i traw.

Serica brunnea (LINNAEUS, 1758)

Pobrzeże Bałtyku: CF43 Gdańsk-Stogi, 22-23 VII 1989, 6 exx., wydmy nadmorskie, na piasku [MB]; VV56 Karsibór: 22 VII 2011 (1 ♂), 26 VII 2011 (4 ♂), 1 VIII 2011 (7 ♂), 4 VIII 2011 (1 ♂), 8 VIII 2011 (3 ♂), 1 VII 2012 (1 ♂), 27 VII 2012 (14 ♂), 28 VII 2013 (3 ♂), 11 VIII 2013 (1 ♂),

19 VIII 2013 (5 ♂), 7 VII 2014 (1 ♂), 30 VII 2014 (1 ♂), leg. R.W., tereny leśne, samolówka świetlna [MB]; VV57 Świnoujście, 11 VII 1990, 3 exx., leg. J.N., wydmy nadmorskie, samolówka świetlna [MB]; VV68 Międzyzdroje, 4 VII 1997, 1 ♀, plaża nadmorska [MB]; VV78 Międzywodzie, 11-20 VIII 1991, 1 ♂, leg. J.N., wydmy nadmorskie, samolówka świetlna [MB]; VV88 Dziwnów, 23 VII 2006, 1 ♂, na plaży [MP]; VV99 Trzęsacz, 24 VII 2006, 1 ♂ [MP]; WA10 Mrzeżyno: 26 VI 1989 (1 ex.), 8 VII 1989 (6 exx.), 28 VII 1989 (1 ex.), leg. J.N., wydmy nadmorskie, samolówka

światlna [MB]; WA30 Kołobrzeg, 15 VIII 1987, 1♂, leg. J.G. [MB]; WA40 Ustronie Morskie, 3 VIII 2000, 1♂, leg. S.P., wydma szara, pod kłodą drewna [MB]; WV09 Niechorze: 7 VII 1989 (3 exx.), 15 VII 1989 (2 exx.), 26 VII 1989 (40 exx.), 8 VIII 1989, 3 exx., leg. J.N., wydmy nadmorskie, samołówka światlna [MB].

Pojezierze Pomorskie: VU45 Stary Kostrzynek, 7 VII 2009, 2 exx., leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU54 Czelin: 11 VII 2009 (1♂), 16 VII 2009 (1♂), 22 VII 2009 (1♂), 18 VII 2010 (1♀), 30 VI 2013 (2♂), 5 VII 2013 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; VU63 Kaleńsko: 21 VI 2008 (1♂), 3 VII 2008 (2♂), 7 VII 2008 (1♂), 1 VII 2009 (1♂), 14 VII 2009 (1♂), 23 VII 2010 (1♂), 1 VII 2011 (1♂), 5 VII 2011 (1♂), 14 VII 2011 (1♂), 17 VII 2011 (3♂), 12 VIII 2011 (1♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; VV53 Zalesie: 16 VII 2010 (2♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; VV60 Gryfino: 28 VIII 2011 (1♂), 5-7 VII 2013 (2♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; WA30 Jezioro Wyżnie, 14 VII 2011, 1♂, leg. P.M., OEPL, samołówka światlna [MB]; WU56 Mierzęcin, 27 VII 2012, 3♂, leg. W.K. [MB]; WU67 Głusko, 10-27 VII 2014, 4♂, leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; WV90 Wałcz, 31 V 2009, 1 ex., żwirownia koło dawnej cegielni [RR]; XV03 Kłomino, 15-17 VII 2009, 13 exx., leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; idem, 24-26 VII 2012, 3♂, leg. R.L., tereny leśne, do światła [MB].

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: CC01 Brzeziny, 15 VII 1986, licznie, leg. A.M. [MB]; CC38 Koło, 13 VII 1985, 4 exx., skraj lasu mieszanego, martwe w pajęczynie [MB]; idem, 2 VIII 1986, 1 ex., wilgotna łąka za wałem, na ziemi przy drodze [MB]; VU71 Owczary: 7 VII 2009 (1♂1♀), 1 VIII 2009 (5 exx.), leg. S.P., murawy kserotermiczne, w pułapki ziemne [MB]; VU81 Świniary: 10 VII 1979 (1 ex.), 6 VIII 1981 (3 exx.), leg. K.L., las sosnowy, w pułapki ziemne [MB]; WT02 Sieciejów: 27 VI 1983 (7 exx.), 3 VII 1983, 1 ex., leg. P.S. [MB]; WT35 Zielona Góra: 12 VII 1979 (1 ex.), 16 VII 1979 (1 ex.), leg. K.L., las sosnowy, w pułapki ziemne [MB]; WT85 L-ctwo Krzyżowiec, 3 VII 1990, 7♂, oddz. 99, dąbrowa, do światła [MB]; WU32 Zawarcie: 28 V 2009 (1♂), 3 VI 2009 (3 exx.), 15-16 VII 2009 (5 exx.), 10-11 VII 2010 (2♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; WU43 Krobielewko: 10 VII 2010 (3♂), 8 VII 2011 (2♂), leg. R.W., tereny leśne, samołówka światlna [MB]; WU51 Wrony, 29 VI 1961, 1♀, leg. S.A. [MB]; WU72 Chalin: 8-10 VII 2011 (4 exx.), 3 VIII 2011 (1♀), 8 VII 2012 (1♂), 13-15 VII 2013 (1♂),

leg. R.L., tereny leśne, do światła [MB]; XT07 Sepno, 17 VII 2008, 1♂, leg. B.B.-S., łąka, w żółte miski [MB]; XT19 Dębno, 29 VII 2002, 1♂, leg. W.K., do światła [MB]; XT21 Pobiel, 29 VII 2005, 1 ex., do światła, leg. K.Ż. [RR]; XT29 Mosina, W.P.N., 29 VII 1975, 1 ex., leg. P.S., do światła [MB]; XT29 Wielkopolski P.N., jez. Skrzyńki, 4 VIII 1981, 1 ex., leg. L.B., w nocy na podszycie przy jeziorze [MB]; XT29 Leśna Górka, W.P.N.: 10 VII 1981 (12 exx.), 17 VII 1981 (3 exx.), 25 VII 1981 (1♀), 13 VII 1983 (20 exx.), leg. L.B. i E.B., oddz. 131d, do światła [MB]; XT29 Puszczykowo, W.P.N.: 16 VII 1985 (12 exx.), 8 VII 1985 (1 ex.), 12 VIII 1987 (1 ex.), 12 VII 1988 (1 ex.), leg. P.S., do światła [MB]; idem, 27 VII 1985, 1 ex., leg. P.S., martwy, na drodze [MB]; idem, 22 VI 1986, 1 ex., leg. P.S., oddz.18, z roślin zielnych [MB]; XT29 Jezioro, W.P.N., 14 VII 2003, 16♂, do światła [MB]; XT29 Wiry, W.P.N., 24 VII 2004, 1 ex., leg. P.T., w żółte miski [MB]; XT29 Trzebaw, 13 VII 2006, 1♂, leg. P.T., zakrzewienia śródpolne, w żółte miski [MB]; XT29 Komorniki: 12 VII 2010 (6 exx.), 3 VI 2011 (1♂), leg. W.K., samolówka świetlna [MB]; XT36 Międzychód: 4-6 VII 2008 (3♂), 23 VIII 2008 (1♂), 4 VI 2009 (1♂), 17 VII 2009 (7 exx.), 22-27 VII 2009 (11 exx.), 9 VIII 2009 (1♂), leg. R.W., samolówka świetlna [MB]; XT38 rez. „Krajkowo”: 1 VII 1983 (1 ex.), 6 VII 1983 (3 exx.), leg. L.B., polana w lesie łęgowym, do światła [MB]; idem, 29 VII 1984, 2♂, polana przy starorzeczu, do światła [MB]; XT49 Kórnik, 10 IX 2004, 1♀, leg. P.T., w żółte miski [MB]; XT56 Mchy: 6 VII 2003 (1♀), 17 VII 2003 (1♂1♀), leg. J.K. [MP]; XT61 Ruda Milicka, 24 VII 2001, 1 ex., leg. K.Ż. [MB]; XU03 Sycyn Dolny, 13 VII 1991, 1♂1♀, do światła [MB]; XU04 Obrzycko: 18 VII 1986 (1♂), 26 VII 1986 (1♀), leg. J.K., do światła [MB]; XU04 L-ctwo Daniele, 3 VII 1983, 1♂, leg. J.K., czerpakowanie nocą [MB]; XU13 dolina rzeki Samicy, 9 VII 2011, 1♂, martwy na leśnej drodze [MB]; XU20 Poznań-Ogrody: 25 VI 2006 (31♂), 1 VII 2008 (37 exx.), 6 VII 2008 (15 exx.), 29-30 VII 2008 (4♂), 30 VI 2009 (8 exx.), 1 VII 2009 (2♂), 8 VII 2009 (24 ex.), 13 VII 2009 (26 exx.), 23 VII 2009 (6♂), 27 VII 2009 (6♂), 30 VII 2009 (2♂), 6 VIII 2009 (3♂), 2 VII 2010 (14 exx.), 2-5 VII 2010 (34 exx.), 14 VII 2010 (4 exx.), 13-16 VI 2011 (18♂), 21 VI 2011 (4♂), 20 VII 2011 (1♂1♀), 10 VI 2012 (1♂), 15 VI 2012 (2♂), 30 VI – 2 VII 2012 (4♂), 13 VII 2012 (2♂), 19-24 VII 2012 (3♂), 28 VII 2013 (1♂), 9-11 VII 2014 (4♂), ogród UP, samolówka świetlna [MB]; XU21 Poznań-Podolany, VII 1971, 4 exx., leg. A.S., do światła [MB]; XU21 Poznań-Morasko, 29 VI 2011, 1♂, leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU21 Poznań-Strzeszyn, 9 X

2005, 8 exx., do światła [MB]; XU22 Sobota, 2 VIII 2007, 1 ♀, leg. B.B.-S., wilgotna łąka, w żółte miski [MB]; XU28 Prawomyśl, 11 VIII 2008, 4 exx., samolówka świetlna [MB]; XU30 Poznań-Dębina, 29 VII 1985, 1 ♂, do światła [MB]; XU30 Poznań-Krzesiny, P.O.D “Koninko”, 11 VII 1998, 1 ♂ [MP]; XU30 Poznań-Garaszewo, 18 VII 1999, 1 ♀ [MP]; XU31 Poznań-Marcelin, 8 VII 1985, 1 ♀, sad owocowy, w żółte miski [MB]; XU32 leśn. Rakownia: 11-14 VII 2010 (3 ♂), 23 VII 2010 (4 ♂ 1 ♀), 24-27 VI 2011 (2 ♂), 7-10 VII 2011 (11 ♂), 11 VIII 2012 (1 ♂), 28 VIII 2012 (1 ♂), leg. W.Ś., tereny leśne, samolówka świetlna przy leśniczówce [MB]; XU41 Kobylnica, 19 VII 2008, 2 ♂, leg. R.L., do światła [MB]; XU91 Skorzęcin env., 3 VIII 1985, 3 exx., leg. A.M. [MB]; YT04 Gołuchów, 10 VII 1987, 9 exx., leg. A.M. [MB].

Wzgórza Trzebnickie: CB03 leśn. Dobrygość, 3 VII 1983, 3 exx., leg. A.P. [MB]; CB07 Opatów, 6 VII 1981, 4 exx., leg. A.P. [MB]; CB07 Siemianice, 16 VI 1981, 1 ex., leg. P.S., młodnik sosnowy, w pułapki ziemne [MB].

Śląsk Dolny: WT21 Żagań, 26 VIII 2011, 3 exx., leg. R.W., poligon, do światła [MB].

Sudety Wschodnie: XR36 Śnieżnik, 5 VII 1993, 1 ex., leg. B.L. [RR]; XR36 Kletno, 10 VII 2001, 2 exx., leg. K.Ż. [RR].

Jedyny i szeroko rozmieszczony w Europie przedstawiciel rodzaju jedwabek, *Serica*. Larwy ryzofagiczne, niekiedy licznie występujące na obrzeżach lasów, porębach i w uprawach, zwłaszcza na lżejszych glebach. Postacie dorosłe chętnie przylatują do światła.

Podsumowanie

Zaprezentowane powyżej materiały faunistyczne odnoszą się do 8 spośród 12 gatunków Melolonthinae i Sericinae wykazanych z obszaru Polski. Analiza stanowisk wskazuje, iż omawiane gatunki są na ogół szeroko rozmieszczone w zachodniej Polsce, co znajduje również odzwierciedlenie w ich występowaniu na obszarze całego kraju.

Na uwagę zasługuje niewielka liczba obserwacji chrabąszcza kasztanowca, *Melolontha hippocastani*, który w opracowaniach z zakresu ochrony roślin traktowany jest zwykle jako szkodnik. Natomiast występowanie *Amphimallon ruficorne* w zachodniej Polsce wymagałoby potwierdzenia nowymi materiałami, gdyż stanowisko w Łukowie należy traktować jako historyczne.

SUMMARY

Melolonthinae and Sericinae, like other subfamilies of the group "Scarabaeidae pleurosticti", have not been subject to a separate paper in Poland, so information on their distribution in the western part of the country is scattered in numerous faunistic papers. The localities listed in "Katalog Fauny Polski" should be supplemented with data from later publications. The information in the paper comes from the authors' studies and field observations conducted during the last several dozen years. Also historical materials kept in Poznań and not published before have been used. Out of 12 species reported from Poland, 8 species were noted from Western Poland. The occurrence of *Amphimallon ruficorne* would have to be confirmed with new observations.

PIŚMIENNICTWO

- BARAUD J. 1992: Coléoptères Scarabaeoidea d'Europe. Faune de France. France et régions limitrophes. Société Linnéenne de Lyon, Lyon, **78**: 1-856.
- BUNALSKI M. 1993: Fauna wybranych grup owadów (Insecta) Puszczy Bukowej koło Szczecina. 2. Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea). Wiadomości Entomologiczne, **12** (2): 81-91.
- BUNALSKI M. 1996: *Omaloplia nigromarginata* (HERBST, 1785) (Coleoptera, Melolonthidae) w Polsce. Wiadomości Entomologiczne, **15** (2): 121.
- BUNALSKI M. 1999: Die Blatthornkäfer Mitteleuropas (Coleoptera, Scarabaeoidea). Bestimmung – Verbreitung – Ökologie. Slamka Edit., Bratislava. 80 ss.
- BUNALSKI M. 2003a: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) rezerwatu leśno-stepowego "Bielinek" nad Odrą oraz jego okolic. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody Salamandra, **7**: 123-132.
- BUNALSKI M. 2003b: Chrząszcze z nadrodziny żuków (Coleoptera, Scarabaeoidea) Karkonoszy. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody Salamandra, **7**: 133-141.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1983: Chrząszcze Coleoptera. Scarabaeoidea, Dascilloidea, Byrrhoidea i Parnoidea. Katalog Fauny Polski, Warszawa, XXIII, **9**: 1-294.
- BYK A. 1999: Nowe stanowiska niektórych krajowych gatunków chrząszczy z grupy Scarabaeidae pleurosticti (Coleoptera: Scarabaeidae). Wiadomości Entomologiczne, **18** (3): 189.
- BYK A. 2012: Nowe stanowiska niektórych krajowych gatunków chrząszczy z rodziny Scarabaeidae (Coleoptera). Wiadomości Entomologiczne, **31** (2): 121-123.
- GUTOWSKI J. M., RUTA R. 2004: Waloryzacja przyrodnicza gminy Tuczo (Pojezierze Zachodniopomorskie) w oparciu o wyniki wstępnych badań nad chrząszczami (Insecta: Coleoptera). Nowy Pamiętnik Fizjograficzny, **3** (1-2): 27-60.
- LÖBL I., SMETANA A. (red.) 2006: Scarabaeoidea – Scirtoidea – Dascilloidea – Buprestoidea – Byrrhoidea. Catalogue of Palaearctic Coleoptera. Apollo Books, Stenstrup, **3**: 1-690.
- PRZEWOŹNY M. 2013: Chrząszcze (Coleoptera) okolic Jeziora Maltańskiego w Poznaniu – suplement. Wiadomości Entomologiczne, **32** (2): 34-41.

- RUTA R. 2007 (2006): Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) kserotermicznych Wzgórz Byszewickich w Dolinie Noteci. Nowy Pamiętnik Fizjograficzny, **5** (1-2): 49-106.
- RUTA R. 2009a: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich ze szczególnym uwzględnieniem rezerwatu przyrody „Kuźnik”. (ss. 150-177) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R. 2009b: Materiały do znajomości zgrupowań chrząszczy (Insecta: Coleoptera) Rynny Jezior Kuźnickich. (ss. 178-183) [W:] P.M. OWSIANNY (red.): Rynna Jezior Kuźnickich i rezerwat przyrody Kuźnik – bioróżnorodność, funkcjonowanie, ochrona i edukacja. Muzeum Stanisława Staszica, Piła. 251 ss.
- RUTA R., MELKE A. 2002: Chrząszcze (Insecta: Coleoptera) rezerwatu „Kuźnik” koło Piły. Rocznik Naukowy Polskiego Towarzystwa Ochrony Przyrody „Salamandra”, **6**: 57-101.